

הקדמת המהר"ל לתפארת ישראל 2:

הרי שאף בתלמידי חכמים גדולים, לב האדם נוטה לשמוח כאשר ימצא בדברי זולתו חסרון, כי כל אדם בטבעו - ששמח בשלמות אשר יש לו על זולתו, ולכך מתפלל שלא ילך אחר טבעו וישמח כשחברו נכשל בדבר הלכה והוא אינו נכשל.

ועם כי יש לפרש ההפך מה שאמר "וישמחו חברי בי", תפלה שישמחו חבריו בו, כאשר לא יכשל הוא בדבר הלכה, אין המאמר סובל זה, שעדיין לא אמר שיאמר דבר הלכה, רק שאמר בדרך שלילה, "שלא אכשל בדבר הלכה", ואולי לא יאמר דבר הלכה כלל, כי לא כל אדם יאמר דבר הלכה בבית המדרש. והיה לו לומר "יהי רצון שאומר על טהור טהור ועל טמא טמא וישמחו חברי בי", ופירוש רש"י ז"ל יוכיח.

ואם הדבר הוא כך בשלמי המעלה, מכל שכן בדור הבלתי שלם, אשר כל דברי זולתו אינם לו לרצון, כי לא ילמד זכות על האומר והרי הקושי מצד שני פנים. אמנם להיגצל מזה כאשר יכין מעשיו אל ה' יתברך אשר הוריש אל האדם התורה והחכמה, גם עתה ייתן לו תורתו וידריך אותו בנתיבות אמת, כי מאתו תצא תורה.

ובפרק "אלו נדרים" (נדרים פ"א א):

"אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב: מי האיש החכם ויבין את זאת על מה אבדה הארץ וגו' [ירמיהו ט יא]. דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו שנאמר ויאמר ה' על עזבם תורתו ולא הלכו בה (שם יב), היינו ולא שמעו בקולי היינו ולא הלכו בה, אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה. ע"כ.

ודבר זה מן התימה שיהיה חרבן הארץ בשביל שלא ברכו בתורה תחילה, ולא בשביל עכו"ם וגלוי עריות ושפיכות דמים שהיו בבית ראשון. אמנם ביאור זה כי הדבר שהוא סיבה אל מציאות דבר אחר הוא גם כן סיבה אל קיום מציאותו, ואל יקשה לך כי הנגר הוא סיבה לבנין הבית, ועם כל זה בהעדר הנגר יישאר הבית קיים, דבר זה אינו, כי אין הנגר סיבה לבית, רק שהוא מקרב העצים יחד, ודבר זה הנגר פועל, לא עצם הבית, והבית נעשה מן הנגר במקרה, אבל דבר שהוא סיבה בעצם אל מציאות דבר אחר כל שכן שהוא סיבה לקיום שלו שהרי היה סיבה שיהיה נמצא, וכן גם כן הוא סיבה לקיום שלו ודבר זה מבואר במופת.

ולפיכך אם היו מברכין על התורה (תחלה) לומר ברוך נותן תורה לישראל, והיה אהבה אל ה' יתברך במה שנתן תורה לישראל, כי זה ענין הברכה על התורה שהוא יתברך מבורך על זה, ואוהב ה' יתברך בשביל הטוב שנתן לו התורה, ואז היה זה סבה גם כן שתהיה התורה מתקיימת בישראל שהיה ה' יתברך נותן בלבם לשמור ולעשות ולקיים, אף אם היו עוברים לפעמים מצווה אחת, היו חוזרים מיד לשמור ולעשות ולקיים וזה היה מן ה' יתברך אשר הוא סבה לתורה והוא גם כן סבה שלא תתבטל. דומה לזה, כאשר הגיע נזק אל ענף היוצא מן

האילן, אז העיקר שממנו יצא חוזר וגודל גידולו מן השורש, אשר היה סיבה לגידול שלו שיצא, ובלא השורש אין קיום לאילן כלל.

ולפיכך אילו היו מברכין בתורה תחלה, מה שהוא יתברך סבה לתורה ונתן להם התורה, והיו דבקים בו יתברך באהבה במה שנתן תורה לישראל, מצד הדבקות הזו היה השי"ת סיבה גם כן שלא תתבטל התורה. אבל מפני שלא ברכו בתורה תחילה שלא היו דבקים בו יתברך באהבה במה שנתן תורה לישראל לא היה כאן סבה מקיימת את התורה בישראל, ובאו לידי זה שעברו על התורה ודבר זה גורם שאבדה הארץ.